

بنام خداوند بخشنده و مهربان

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

سوره اسراء - آیه ۷۰

به یقین فرزندان آدم را کرامت دادیم، و آنان را در خشکی و دریا [بر مرکب‌هایی که در اختیارشان گذاشتیم] سوار کردیم، و به آنان از نعمت‌های پاکیزه روزی بخشیدیم، و آنان را بر بسیاری از آفریده‌های خود برتری کامل دادیم. (ترجمه استاد حسین انصاریان)

سخن ماه

در زمانه فعلی خیلی‌ها منادی حقوق بشر هستند؛ از ملتهای آفریقایی، آسیایی، اسلامی، آمریکای لاتین و اروپایی گرفته تا هزاران سازمان غیر دولتی در سراسر عالم. از سیاستمدارانی که واثود می‌کنند حقوق انسانی برای آنها دارای اهمیت زیاد می‌باشد تا روشنفکران و نویسندگان روزنامه نگاران و هنرمندانی که هر یک به اشکال مختلف سعی می‌کنند در آثار و فعالیت‌های خود این دغدغه را متبلور سازند. از علما و روحانیون ادیان مختلف گرفته تا گروه‌های متعلق به اقلیتهای قومی، مذهبی، نژادی و انسانی که یا بر مبنای اعتقادات دینی در این زمینه قلمفرسائی و اظهار نظر می‌کنند و یا مشکلات عملی پیرامونی آنها را واداشته که به موازین حقوق بشر تمسک جویند. بسیاری از دولتها عملکرد قدرتهای حاکم سیاسی جهان را از منظر حقوق بشر و جنایاتی که در اقصی نقاط جهان مرتکب شده اند نقد می‌کنند و آنان را مدعیان دروغین حقوق بشر می‌نامند و بالعکس بسیاری از دولتهای غربی غالباً حکومت‌های غیر هماهنگ با خود را با عنوان حقوق بشر نیز مورد سرزنش قرار می‌دهند.

در یک چنین اوضاع و احوالی، اگر چه تشخیص حق از ناحق گاه با پیچیدگی‌هایی روبرو می‌شود ولی این نقطه مشترک را در سراسر عالم می‌توان یافت که مطالبه رعایت حقوق انسانی و تلاش نظری و عملی در این خصوص بسیار ارتقاء یافته و به همین جهت ناقضان حقوق بشر یا سوء استفاده کنندگان از این مقوله نیز به سرعت نزد افکار عمومی جهانی رسوا می‌شوند. وسائل ارتباطی جدید این امکان را برای همه فرهنگها و نگرشها فراهم ساخته تا در پهنه جهانی به طرح نظرات و دیدگاههای خود در زمینه حقوق انسانی بپردازند و راه حل‌های خود برای رفع مشکلات جامعه بشری در زمینه‌های مختلف را عرضه دارند. فرهنگ ایرانی اسلامی ما حرف‌های زیادی برای گفتن دارد و پشتوانه‌های غنی در اختیارمان است تا تعاملی موثر با جهان داشته باشیم و نشان دهیم که برای ارتقاء وضعیت بشر و نحوه تنظیم حقوق و تکالیف انسانی و حفاظت از حقوق وی در عرصه‌های مختلف، صاحب فکر و نظر هستیم.

برای اینکه داده‌های خود را در عرصه جهانی عرضه داریم و موثر باشیم لزوماً باید مطلع شویم که دیگران خصوصاً مراجع رسمی بین‌المللی در این زمینه چه می‌گویند و از چه ادبیاتی استفاده می‌کنند و ما چگونه می‌توانیم توجه دیگران را به مفید بودن و جامع بودن و کارائی داشتن دیدگاههای خود جلب نمائیم. روز جهانی حقوق بشر از جمله روزهایی است که خیلی‌ها در گستره جهانی داشته‌ها و دغدغه‌های خود را در زمینه حقوق انسانی ابراز می‌دارند. ویژه نامه حاضر بدون بیان هرگونه نقد، مخاطبین محترم را با پیام‌های مقامات مطرح بین‌المللی آشنا می‌سازد و هم‌چنین نظر به اینکه شعار امسال کمیسیون در روز جهانی حقوق بشر، "رعایت حقوق انسانی ضرورت پیشبرد حقوق اقتصادی مردم" بود گزارش سخنرانی انجام شده در مراسم دفتر مرکزی کمیسیون می‌تواند اذهان را متوجه تامل در یک پرسش جدی کند که چه نسبتی بین اقتصاد و معیشت مردم با حقوق بشر وجود دارد؟ امید است عموم متفکرین و صاحب‌نظران حقوقی انگیزه بیشتری پیدا کنند که نظرات و دیدگاه‌های عالمانه خود را در این زمینه عرضه دارند. هم‌چنین فعالین و کسانی که دغدغه مسائل عملی حقوق بشر دارند نیز با لحاظ اینکه می‌توانند و می‌بایست در سطح جهانی اثر گذار باشند، آمادگی‌های نظری و عملی خود را ارتقاء بخشند و روزی فرا رسد که جامعه ایران از جمله جوامع پیشگام و الگوی رعایت حقوق انسانی در سطح جهانی و نزد ملتهای محسوب شود. آری اگر مخلصانه و عالمانه تلاش کنیم واز امکانات بالقوه خود بخوبی بهره‌بریم این مهم دست یافتنی است.

چرا روز جهانی حقوق بشر دارای اهمیت می باشد؟

در تقویم ملی همه کشورها یا در تقویم جهانی ، مناسبت های مختلفی پیش بینی شده که بیانگر رویدادی مهم در گذشته می باشند و یا در پی برجسته کردن برخی موضوعات برای توجه بیشتر جامعه بشری به طور عام یا برخی گروههای ذیربط به طور خاص هستند. معمولاً در قبال مناسبت های تقویم ملی، سازمان ها و نهادهای رسمی مربوطه برنامه ریزی هایی را به عمل می آورند تا هم زمان با ایام مزبور فعالیت های ویژه ای به عمل آورند یا گزارش تلاشه ای خود را عرضه دارند. در قبال مناسبت های بین المللی، عمدتاً سازمان ها و نهادها واکنش های گسترده ای از خود نشان می دهند مثلاً در روز جهانی مبارزه با ایدز یا روز جهانی کودک یا روز جهانی صلح و امثالهم معمولاً نهادهای ذیربط در سطوح ملی برنامه های آموزشی ، ترویجی و اطلاع رسانی را ارائه می کنند تا هم به مخاطبین خود در سطح داخلی نشان دهند که ما در قبال موضوع این روز چه وظایفی برعهده داریم و چه کرده یا باید بکنیم و هم به دیگر انسانها در گستره فراملی نشان داده شود که در سطح ملی چه نگرش ها و چه اقداماتی مرتبط با موضوع مناسبت ذکر شده در تقویم جهانی ظهور و بروز می یابند. برخی از مناسبت های بین المللی نیز هستند که احياناً چون در تقویم ملی روز دیگری برای آن موضوع پیش بینی شده احتمالاً در فعالیت سازمان ها و نهادهای داخلی تمرکز بیشتر روی اجرای برنامه ها براساس تقویم ملی قرار می گیرد. جامعه ایران، جامعه ای پر تلاش و دأماً در حال تکاپو برای بهتر شدن است و از حیث مبانی تاریخی و تمدنی و فرهنگی نیز پشتوانه های عظیمی را داراست و در قبال موضوعات مختلف جهانی نیز صاحب نظر و فکر و ایده می باشد فلذا طبیعی است که چنین جامعه ای جدای مناسبت های ملی در قبال مناسبت های جهانی نیز می بایست حرکت برجسته ای داشته باشد و مبانی و دیدگاههای خود را به خوبی تبیین کند. روز جهانی حقوق بشر در تقویم جهانی همزمان با سالروز تدوین سندی است که به موجب آن بشر معاصر پذیرفت، انسان حقوقی دارد و عدم رعایت آن حقوق و آزادیها مهمترین عامل آسیب دیدن صلح و امنیت بین المللی است. حقوق پذیرفته شده جامعه جهانی در سند مصوب دهم دسامبر بیش از ۵۰ سال قبل ، عبارتند از:

- آزاد متولد شدن همه انسانها و برابری از حیث حیثیت انسانی و حقوقی
- عدم تبعیض مبتنی بر نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب و ... در بهره مندی از حقوق
- حق زندگی، آزادی و امنیت شخصی
- منع بردگی
- منع شکنجه یا مجازات و رفتار ظالمانه
- شناسایی شخصیت حقوقی هر انسان در برابر قانون
- برابری در مقابل قانون و حمایت قانونی از آنها
- حق رجوع به محاکم صالحه
- منع توقیف خودسرانه یا تبعیدخودسرانه
- حق بهره مندی از دادگاه مستقل و بی طرف و رسیدگی منصفانه
- اصل برائت، اصل قانونی بودن جرم و مجازات ها

- منع دخالت در زندگی خصوصی، امور خانوادگی، اقامتگاه یا مکاتبات
- حق آزادی عبور و مرور داخل یا خارج کشور
- حق پناهندگی
- حق تابعیت و منع سلب تابعیت خودسرانه
- حق آزادی ازدواج و برابری حقوق زوجین و اهمیت خانواده
- حق مالکیت
- حق آزادی فکر، وجدان و مذهب
- حق آزادی عقیده و بیان و تبادل اطلاعات
- حق تشکیل مجامع و جمعیت های مسالمت آمیز
- حق مشارکت در امور عمومی جامعه و کسب مقامات و شرکت در انتخابات
- حق بهره مندی از همکاری ملی و بین المللی برای تحقق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- حق آزادی کار و شرایط منصفانه آن و ...
- حق استراحت و تفریح و فراغت
- حق بهره مندی از سطح مناسب معیشت و تامین اجتماعی
- حق آموزش و پرورش و آموزش فنی، حرفه ای و آموزش عالی
- حق آزادی شرکت در زندگی فرهنگی
- حق برقراری نظامی که حقوق و آزادی های یاد شده را تامین کند
- تعهد نسبت به جامعه و محدودیت های پذیرفته شده حقوق مذکور در اعلامیه (از قبیل نظم عمومی، رفاه همگانی، مقتضیات صحیح اخلاقی و ...)

در روز جهانی حقوق بشر ملتهای مختلف طی برنامه های متنوع نشان می دهند که آنها چه رویکرد فکری و عملی نسبت به حقوق یاد شده انسانی دارند و آنها چه دغدغه هایی برای بهبود شرایط بشر معاصر یا آیندگان دارند. در این روز می شود مجدداً برای خود و دیگر ملتها یادآور شد که ما در قبال حقوق انسانی چه داریم؟ می توانیم به یاد خود و جهانیان بیاوریم قرنهای پیش که هنوز بسیاری از دولتهای پر ادعای امروزی شناسایی نشده و تاریخ و تمدنی نداشته اند در ایران زمین، منشور حقوق انسانی صادر شده که در آن تأکیدات زیادی بر رعایت حقوق اقشار مختلف خصوصاً اقلیتها شده است. در این روز می توانیم برای خود و دیگران مجدداً یادآور شویم که پس از ورود اسلام به ایران از چه مبانی فرهنگی مترقی بهره مند شده ایم و دین اکثریت این ملت و میلیونها انسان دیگر در این کره خاکی چه تأکیدات بلندی بر جایگاه انسان و حقوق و کرامت او دارد. فقط یادآوری اینکه در این اندیشه همه فرشتگان به فرمان الهی در مقابل آدم احترام گذاشته و آدمی خلیفه خداوند در زمین شناسایی شده کافی است تا خودباوری بیشتری پیدا کنیم و به محیط اطراف خود بنگریم که چقدر در بهره مندی از منابع غنی خود موفق بوده یا کوتاهی کرده ایم و چقدر راه تکامل و بهتر شدن فرارویمان قرار دارد که باید از آن بهره مند شویم.

در این روز می توانیم قانون اساسی خود خصوصا فصل حقوق ملت را بار دیگر مرور و ملاحظه کنیم که چه نگرشی به انسان و آزادیهای او در محوری ترین قانون کشور ما وجود دارد و چه نسبتی بین این مفاهیم با اسناد بین المللی معاصر خصوصا تعهدات بین المللی کشور یعنی اسنادی که ایران بدانها ملحق شده است. وجود دارد و چه میزان از حقوق و آزادیهای مذکور تاکنون عینیت یافته و کدام موارد هنوز در عرصه عمل و اجرا با مشکلات متنوع روبرو هستند؟ در این روز می توانیم با دیگر ملتها همنا شویم که بشر صرفنظر از رنگ، نژاد، جنسیت، اعتقاد، جایگاه اجتماعی و ... کرامت دارد.

بشر را نباید مورد تبعیض قرار داد، نباید مورد شکنجه و تحقیر قرار داد، نباید حق ازدواج و مسکن و اشتغال او را نادیده گرفت، نباید او را به نحو خودسرانه بازداشت کرد و در بازداشتگاههای مخوف همانند ابوغریب و گوانتانامو که رسوایی آن جهانیان را متوجه خود نمود و ممکن است در هر جای دیگر جهان نیز وجود داشته باشد، قرار داد، در این روز باید مجدداً به جهانیان اعلام کنیم که اشتغال سرزمین دیگران و سلب حق تعیین سرنوشت آنها خلاف انسانیت است و حامیان ستمگران، در جنایات ارتكابی شریکند. در این روز باید مجدداً در رفتار خود تامل کنیم که هر روزه در روابط شخصی و اجتماعی خود چقدر حقوق انسانها را رعایت می کنیم و هر کدامان در جایگاههای کاری و شغلی خود چقدر دغدغه رعایت حقوق مردم را داریم و چقدر از خبر نقض حقوق مردم متأثر می شویم و برای رفع آن می کوشیم.

آری روز جهانی حقوق بشر مثل خیلی از مناسبت های دیگر می تواند بهانه ای باشد تا مسلمان، یهودی، مسیحی، زرتشتی، کرد، بلوچ، ترکمن، لر، عرب، آذری و ... گرد هم آیند و بار دیگر با روح و جان فریاد برآورند که ما همه انسانیم. بیائید در چنین مناسبت هایی دوباره با خود عهد ببندیم که برای هر چه بیشتر متعالی اندیشیدن و انسانی عمل کردن تلاش کنیم و صرفاً در پی منافع زودگذر خود نباشیم و این شعر زیبا را در رفتارمان نشان دهیم که:

نی آدم اعضای یکدیگرند
خو عضوی به درد آورد روزگار
نوگر محنت دیگران بی غمی
که در آفریش زیگ کوهرند
وگر عضوها را نماند قرار
شاید که نامت نهند آدمی

